

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
MODERN TRENDS OF INTERNATIONAL INVESTMENT ACTIVITY

УДК 330.142.2(5)

Мельничук О.П.

к.е.н., доцент кафедри економіки та міжнародних відносин
Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Доценко І.О.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Хмельницький національний університет

Melnichuk Oksana

Vinnitsa Trade and Economic Institute
Kyiv National University of Trade and Economics

Dotsenko Inna

Khmelnytskyi National University

У статті досліджено динаміку міжнародних інвестицій. Зокрема, розглянуто приплив прямих іноземних інвестицій за регіонами та національними економіками за 2013–2018 рр. Визначено характерні тенденції прямого іноземного інвестування. Встановлено, що світова економіка різко змінилась протягом останніх років. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) відігравали важливу роль у регіональних економічних розробках як у розвинених країнах, так і в країнах, що розвиваються, як джерела фінансів, технологій та інновацій. Відзначено найбільш захоплюючі технологічні тенденції, які будуть привабливі для інвесторів у 2019 р. Розроблено пропозиції щодо напрямів здійснення інвестиційної політики в умовах глобалізації. Зазначено, що динаміка глобальних інвестицій наочно демонструє важливість створення сприятливих глобальних умов для інвестиційної діяльності, характерною особливістю яких є відкрита та недискримінаційна політика щодо інвестицій.

Ключові слова: прями іноземні інвестиції, потоки, тенденції, приплив, UNCTAD.

В статье исследована динамика международных инвестиций. В частности, рас-

смотрен приток прямых иностранных инвестиций по регионам и национальными экономикам за 2013–2018 гг. Определены характерные тенденции прямого иностранного инвестирования. Установлено, что мировая экономика резко изменилась в течение последних лет. Прямые иностранные инвестиции (ПИИ) играли важную роль в региональных экономических разработках как в развитых, так и в развивающихся странах как источники финансов, технологий и инноваций. Отмечены самые захватывающие технологические тенденции, которые будут привлекательными для инвесторов в 2019 г. Разработаны предложения по направлениям осуществления инвестиционной политики в условиях глобализации. Указано, что динамика глобальных инвестиций наглядно демонстрирует важность создания благоприятных глобальных условий для инвестиционной деятельности, характерной особенностью которых является открытая и недискриминационная политика касательно инвестиций.

Ключевые слова: прямые иностранные инвестиции, потоки, тенденции, приток, UNCTAD.

The article investigates dynamics of international investments. In particular, the inflow of foreign direct investment by regions and national economies for the period of 2013–2018 is considered. The characteristic tendencies of direct foreign investment are determined. It is noted that the current stage of development of international relations is characterized by the development of international economic cooperation in the form of direct foreign investment: the development of the country depends on global flows of foreign direct investment (FDI). Countries are in a state of competition for foreign, especially direct, investments. It is emphasized that the ability to offer more attractive, stable and perfect financial mechanisms for regulating the movement of investments creates advantages for an individual country. The consequences of the globalization process for the world economy can be traced already today; others are dependent on structural changes in the global economy and the general policy of the world society. The dynamics of inflow of foreign investments by individual countries is considered. Marked risk factors that restrain the development of world investment. The world economy has changed dramatically in recent years. Direct foreign investment (FDI) has played an important role in regional economic development, both in developed and developing countries, as sources of finance, technology and innovation, management, skills and competition. International investments are prone to special risks, including currency fluctuations, social, economic and political uncertainties. These risks are increasing in emerging markets. Studies have shown unsustainable dynamics of world foreign direct investment (FDI) due to the impact of the volatile economic situation, the unstable state of some emerging markets and the associated risks of political instability and regional conflicts. In this context, the World Investment Report 2018, prepared by the United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD), justifies the need to improve the international political environment for cross-border investment.

Key words: foreign direct investment, flows, trends, influx, UNCTAD.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку міжнародних відносин характеризується розвитком міжнародного економічного співробітництва у вигляді прямого іноземного інвестування, адже розвиток країни залежить від глобальних потоків прямих іноземних інвестицій (ПІІ).

Країни перебувають у стані конкурентної боротьби за іноземні інвестиції (особливо прямі). Здатність запропонувати більш привабливі, стабільні та досконалі фінансові механізми регулювання руху інвестицій у межах зовнішньоекономічної політики створює переваги для окремої країни. Наслідки процесу глобалізації для світового господарства можна простежити вже сьогодні, інші залежать від структурних зрушень у світовій економіці та загальної політики світового суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом проблемі дослідження розвитку світових інвестиційних процесів присвячені наукові

праці багатьох вітчизняних та закордонних учених, таких як М.М. Король, Д.Г. Лук'яненко, А.А. Мазаракі, Ю.В. Макогон, В.В. Мірошник, Т.М. Мельник, І.Л. Сазонець, І.В. Підчоса, А.С. Філіпенко, Л.І. Федулова, М.Г. Чумаченко, В.В. Юхименко. Проте дослідження прямого іноземного інвестування та перспектив подальшого розвитку ПІІ залишається дискусійним.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження останніх тенденцій світових потоків ПІІ на підставі офіційних джерел UNCTAD та прогнозування перспектив подальшого розвитку.

Виклад основного результату дослідження. В ході дослідження проаналізовано статистичні матеріали, представлені на сайті UNCTAD [7]. Одним з основних індикаторів стану світового інвестиційного ринку є обсяг припливу прямих іноземних інвестицій в розрізі регіонів та країн. Цей показник характеризує рівень розвитку

взаємозв'язків між економічними суб'єктами господарювання [6, с. 61-62].

Приплив ПІІ є індикатором, що визначає вартість прямих іноземних інвестицій, здійснених у певний регіон чи країну інвесторами – нерезидентами цієї країни [6].

Дослідження, проведене в рамках UNCTAD [4], свідчить про те, що у 2017 р. обсяг прямих іноземних інвестицій становив 1,43 трлн. дол. США, що на 23% менше, ніж у 2016 р. (1,87 трлн. дол. США). Дані наведені в табл. 1. На значне зменшення світових інвестицій вплинуло скорочення ПІІ в розвинутих країнах. Значною мірою падіння пояснюється зниженням з високого рівня попередніх років, якого було досягнуто в результаті транскордонних злиттів та поглинань, а також реструктуризації корпорацій. Половина ПІІ припадає на розвинуті країни, майже 47% – на країни, що розвиваються, а 3% належать країнам з перехідною економікою.

Графічно дані щодо обсягів світових інвестицій представлені на рис. 1.

Темпи приросту світових інвестицій представлені в табл. 2.

Висока динаміка відновлення ПІІ спостерігалась у 2015 р. Потоки прямих іноземних інвестицій (ПІІ) підскочили на 44%, досягнувши 1141,2 млн. дол. [4], що є найвищим рівнем після глобальної фінансово-економічної кризи 2008-2009 рр. Головним фактором цього були виключно великі суми міжнародних угод серед розвинених країн. Оголошені інвестиції в нові проекти також залишалися високими.

Графічно дані представлені на рис. 2.

Високе зростання припливу було зафіксовано в Європі. У Сполучених Штатах сталося майже чотириразове зростання ПІІ, хоча з низького порівняно з минулими періодами рівня 2014 р., тому частка розвинених країн у світовому припливі ПІІ підскочила із 41% у 2014 р. до 55% [4] у 2015 р., розгорнувши тенденцію останніх п'яти років, коли регіони країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою стали основними одержувачами глобальних ПІІ.

Таблиця 1

Показники світових інвестицій за 2013-2017 рр., млн. дол.

Регіон/економіка	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Світ	1 425,38	1 338,53	1 921,31	1 867,53	1 429,81
Розвинуті економіки	693,15	596,70	1 141,25	1 133,25	712,38
Європа	349,50	274,55	595,16	564,94	333,72
Європейський Союз	344,67	259,93	515,87	524,01	303,58
Країни, що розвиваються	648,54	685,29	744,03	670,16	670,66
Перехідні економіки	83,68	56,54	36,02	42,02	46,77

Джерело: розроблено авторами на основі [3]

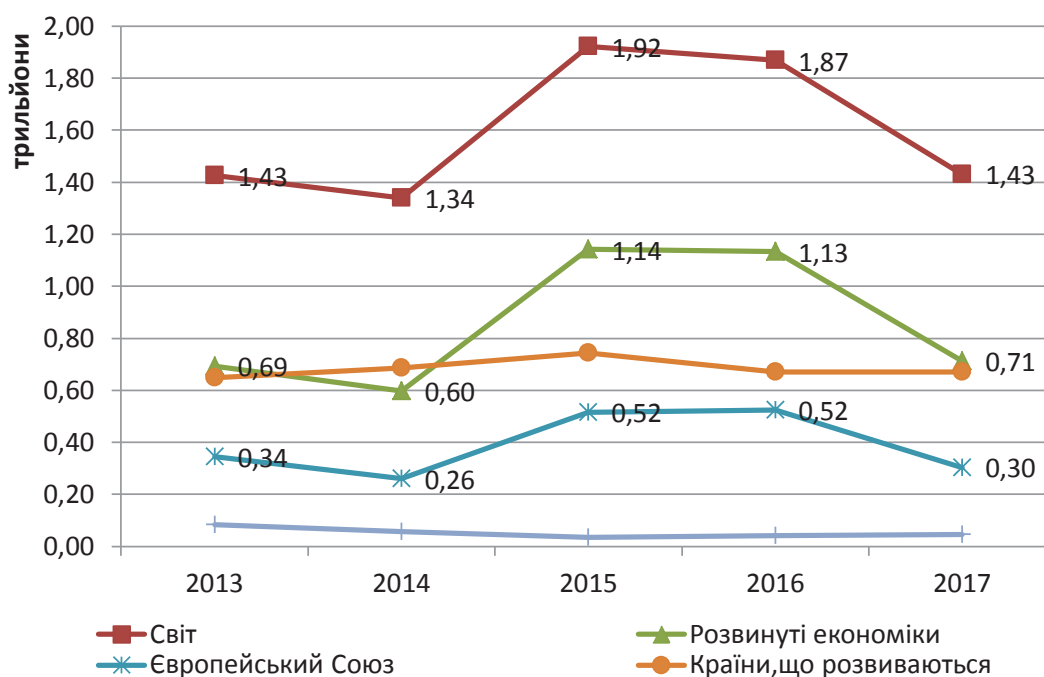

Рис. 1. Показники світових інвестицій за 2013-2017 рр., трлн. дол.

Джерело: розроблено авторами на основі [3]

Темпи приросту світових інвестицій до попереднього року, %

Регион/економіка	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Світ	-6,09	43,54	-2,80	-23,44
Розвинуті економіки	-13,92	91,26	-0,70	-37,14
Країни, що розвиваються	5,67	8,57	-9,93	0,07
Перехідні економіки	-32,44	-36,29	16,66	11,29

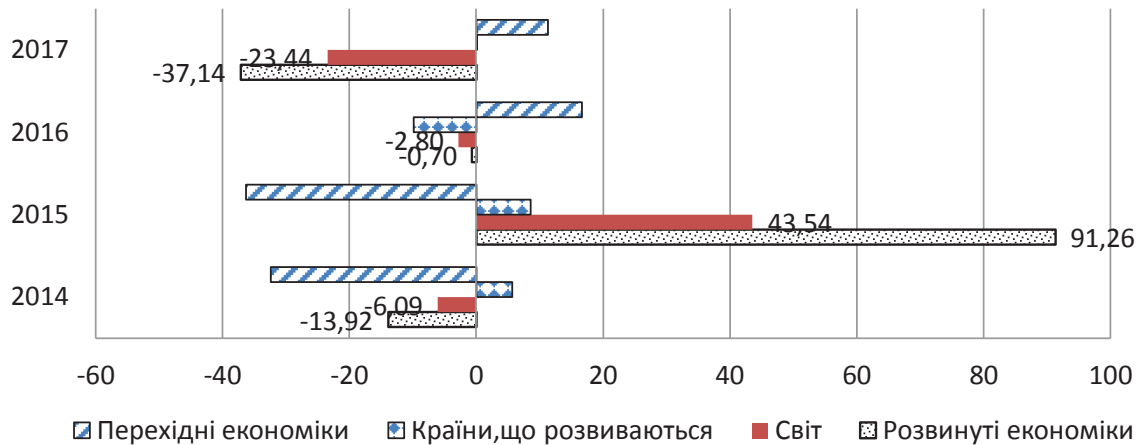

Рис. 2. Темпи приросту ПІІ за 2013-2017 рр.,%

Джерело: розроблено авторами на основі [3]

У країнах з перехідною економікою у 2015 р. приплив ПІІ продовжив зниження до рівнів майже десятирічної давності внаслідок поєднання низьких сировинних цін, зниження кон'юнктури на внутрішніх ринках, впливу обмежувальних заходів, геополітичної напруженості. Після спаду 2015 р. приплив ПІІ в країни з перехідною економікою, як очікується, покаже помірне зростання.

У десятці найбільших одержувачів ПІІ половину складають розвинуті країни (рис. 3). Найбільшим одержувачем ПІІ залишалися Сполучені Штати, які залучили 275 млрд. дол. США, за якими слідував

Китай, який досяг рекордного рівня 136 млрд. дол. США [5], незважаючи на зниження темпів, що спочатку відзначалося в першій половині 2017 р. Значно покращили свої позиції в рейтингу Франція, Німеччина та Індонезія (табл. 3).

Графічно дані представлені на рис. 4.

Згідно з попередніми даними UNCTAD [2] за 2018 р. світові прямі іноземні інвестиції впали на 19% у 2018 р. до оціночного 1,2 трлн. дол. з 1,47 трлн. дол. США у 2017 р. Зниження було зосереджене в розвинених країнах, де приплив ПІІ знизився на 40%, а саме до 451 млрд. дол. Це при-

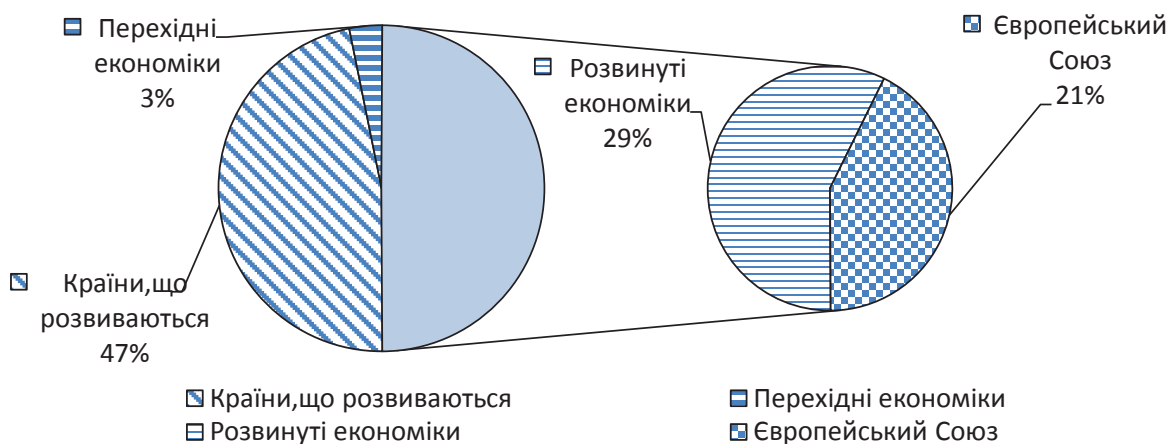

Рис. 3. Структура ПІІ по регіонах і країнах за 2017 р.

Джерело: розроблено авторами на основі [3]

Таблиця 3

Приплив іноземних інвестицій по окремих країнах, млн. дол.

Країна	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Сполучені Штати	201,39	201,73	465,77	457,13	275,38
Франція	34,27	2,67	45,35	35,17	49,79
Швейцарія	1,15	9,34	81,88	48,31	41,24
Нідерланди	0,11	44,97	0,57	85,78	57,96
Австралія	56,77	40,97	20,46	47,76	46,37
Китай	123,91	128,50	135,61	133,71	136,32

Джерело: розроблено авторами на основі [3]

млн. дол.

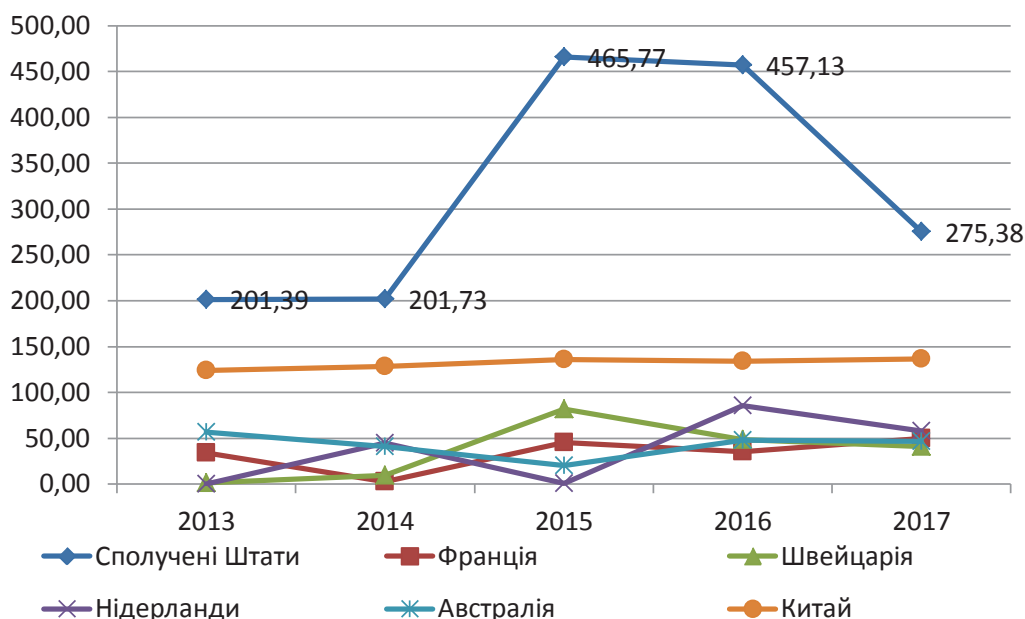

Рис. 4. Приплив іноземних інвестицій за 2013-2017 рр. по окремих країнах, млн. дол.

вело до безпрецедентного зниження потоків до Європи на 73% до лише 100 млрд. дол. США. У Сполучених Штатах (-18%) також було повідомлено про скорочення до 226 млрд. дол. США.

Навпаки, ПІІ до країн, що розвиваються, залишалися стійкими зі збільшенням на 3% до 694 млрд. дол. Частка країн, що розвиваються, у світових ПІІ досягла 58%. Половина з 10 кращих країн, що приймають, є країнами, що розвиваються.

Серед країн, що розвиваються, у 2018 р. потоки зросли на 5% у країнах Азії, що розвиваються, і на 6% в Африці (хоча зростання було зосереджено в дуже небагатьох країнах), але в Латинській Америці та Карибському басейні відбулося зниження (-4%). Східна та Південно-Східна Азія була найбільшою країною-господарем, на яку припадають третина глобальних ПІІ у 2018 р. і майже весь приріст ПІІ до країн, що розвиваються. ПІІ до країн з перехідною економікою скоротилися на 8% до 44 млрд. дол. США.

Згідно з прогнозами експертів [1], швидше за все, у 2019 р. відбудеться відновлення, але основна тенденція залишається слабкою. На думку фахівців, позитивним є те, що оголошення про нові про-

екти (індикатор майбутніх тенденцій) збільшилися на 29%. За регіонами найбільший внесок у глобальний спад зробило падіння потоків до Європи (-73%) та Північної Америки (-13%). Потоки ПІІ зросли на 5% в країнах Азії, що розвиваються, і на 6% в Африці. Внаслідок цих регіональних відмінностей частка економік, що розвиваються, збільшилась до 58% від загальної кількості у світі. Половина з 10 кращих країн, що приймають, продовжує залишатися країнами, що розвиваються. Незважаючи на зниження, Сполучені Штати залишалися найбільшим одержувачем ПІІ, залучивши, згідно з оцінками, 226 млрд. дол.

Дослідження UNCTAD [2] передбачають, що найбільш захоплюючі технологічні тенденції, які будуть привабливі для інвесторів у 2019 р., включають 3D-принтери, комерційні безпілотні літальні апарати, хмарні обчислення, електронну мобільність, штучний інтелект (AI), машинне навчання (ML) та блокчейн. Останній отримав значний суспільний інтерес, а особливо від криптовалютного буму. Ці тенденції також продовжуватимуться в інвестиціях за межами фондового ринку, наприклад у сфері краудфандингу.

Загалом слід наголосити на тому, що міжнародні інвестиції схильні до особливих ризиків, включаючи коливання валюти, соціальні, економічні та політичні невизначеності. Ці ризики збільшуються на ринках, що розвиваються.

На початку 2018 р. інвестори все ще були дуже чутливі до геополітичних ризиків через вибори в США та Brexit. Проте протягом року, згідно з даними експертів [1], фондовий ринок виявився не враженим такими ризиками. Незважаючи на посилення напруженості на Корейському півострові, ціни на акції піднялися до нових рекордів. Проте залишаються геополітичні ризики, за якими інвестори повинні стежити. Серед найбільших ризиків слід назвати напружені відносини між США та Північною Кореєю, напружену ситуацію на Близькому Сході, непередбачуваність президента США Дональда Трампа.

Аналізуючи дані звітів, зазначаємо, що низка факторів ризику стримує розвиток світового інвестування [2]. По-перше, це погіршення макроекономічної ситуації. Згідно з останніми прогнозами перспективи для світової економіки не такі райдужні. Глобальні умови фінансування посилюються, промислове виробництво у великих економіках готується до зниження, торговельні напруги можуть посилюватись, а деякі країни з ринковою економікою, що розвиваються, є вразливими до стресів фінансового ринку. Крім безпосереднього впливу економічних наслідків, основна тенденція глобальних ПІІ, за винятком річних коливань, обумовлених такими одноразовими факторами, як податкова реформа, мегаполіси та нестійкі фінансові потоки, включені до ПІІ, залишається слабкою [8]. Тенденція ПІІ, що лежить в основі, виявила зростання з часів світової фінансової кризи, а з 2013 р. йде в бік зниження в міжнародному виробництві, а також наявне значне зниження за останні п'ять років прибутку від прямих іноземних інвестицій. Ці структурні фактори продовжують впливати на середньострокові перспективи ПІІ.

Висновки з проведеного дослідження. Світова економіка різко змінилась протягом останніх років. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) відігравали важливу роль у регіональних економічних розробках як у розвинених країнах, так і в країнах, що розвиваються, як джерела фінансів, технологій та інновацій, управління, навичок праці та конкуренції. Проте можливості для залучення та отримання вигід від ПІІ значно варіюються залежно від регіону, в якому вони перебувають, оскільки соціально-економічні, інституційні та культурні чинники дають змогу отримати вигоди від ПІІ та обмежують їх отримання. Варто відзначити, що динаміка глобальних інвестицій наочно демонструє важливість створення сприятливих глобальних умов для інвестиційної діяльності, характерною особливістю яких є відкрита, транспарентна та недис-

кримінаційна політика щодо інвестицій. З урахуванням можливостей та проблем, пов'язаних з новою промисловою революцією, з'являються нові форми промислової політики.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US\$) / The World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD> (дата звернення: 05.03.2019).
2. Investment Policy Monitor. URL: <https://investmentpolicyhubold.unctad.org/Publications/Details/1192> (дата звернення: 20.04.2019).
3. UNCTAD Database. FDI Statistics. URL: www.unctad.org/fdistatistics. (дата звернення: 20.04.2019).
4. World Investment Report 2018 Investment and New Industrial Policies UNCTAD, 2018. URL: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2018_overview_en.pdf (дата звернення: 01.03.2019).
5. Задоя А.О. Міжнародні рейтинги та прямі іноземні інвестиції. *Академічний огляд*. 2018. №1. С. 73-79. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ao_2018_1_10 (дата звернення: 01.05.2019).
6. Філіпенко А.С. та ін. Міжнародні фінанси / за ред. О.І. Рогача. Київ : Либідь, 2003. 784 с.
7. Офіційний сайт UNCTAD. URL: <https://unctad.org/en/pages/home.aspx> (дата звернення: 01.05.2019).
8. Федулова Л.І. Світові тенденції інвестування у контексті реалізації завдань сталого розвитку. *Економічна теорія та право*. 2016. № 3 (26). С. 27-42.

REFERENCES:

1. Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US\$) / The World Bank. Available at: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD> (accessed: 05 March 2019).
2. Investment Policy Monitor. Available at: <https://investmentpolicyhubold.unctad.org/Publications/Details/1192> (accessed: 20 April 2019).
3. UNCTAD Database. FDI Statistics. Available at: www.unctad.org/fdistatistics (accessed: 20 April 2019).
4. World Investment Report 2018 Investment and New Industrial Policies UNCTAD, 2018. Available at: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2018_overview_en.pdf (accessed: 01 March 2019).
5. Zadoia A.O. (2018) Mizhnarodni reitynhy ta priami inozemni investytsii [International ratings and foreign direct investment]. *Академічний огляд*. [Academic review]. № 1. P. 73-79. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ao_2018_1_10 (accessed: 01 May 2019).
6. *Mizhnarodni finansy* [International finance] (2003) / A.S. Filipenko ta in. ; za red. O.I. Rohacha. Kyiv : Lybid, 784 p. (in Ukrainian).
7. Ofitsiynyi sait UNCTAD. Available at: <https://unctad.org/en/pages/home.aspx> (accessed: 01 May 2019).
8. Fedulova L.I. (2016). Svitovi tendentsii investuvannia u konteksti realizatsii zavdan staloho rozvytku [Global investment trends in the context of sustainable development]. *Економічна теорія та право* [Economic theory and law]. No. 3 (26). P. 27-42 (in Ukrainian).